

Streszczenie

Przedmiotem niniejszej monografii jest leksyka turystyczna w języku polskim i bułgarskim pochodząca głównie z norm terminologicznych, ale również ze słowników (terminologicznych, żargonowych, neologizmów) i stron internetowych. Podstawowy składnik badanej leksyki stanowiła terminologia, która ustalona została przez autoryzowane międzynarodowe instytucje, następnie wyrazy znajdujące się w wyżej wspomnianych słownikach, jak i leksyka służąca do komunikacji nieoficjalnej – tzw. profesjonalizmy oraz żargonizmy zawodowe.

Do podjęcia tematu skłonił mnie fakt, że dziedzina turystyki od strony językowej nadal jest obszarem niewystarczająco zbadanym, powstało niewiele badań związanych z leksyką turystyczną w wybranych językach oraz badań porównawczych.

Celem było ukazanie stanu słownictwa, które służy do oznaczania podstawowych pojęć z zakresu turystyki w języku polskim i bułgarskim, szczególnie zbadanie źródła, sposobu nominacji i struktury jednostek językowych funkcjonujących w dyskursie turystycznym. Analiza zgromadzonej leksyki pozwoliła na ustalenie, w jakim stopniu terminologia turystyczna w języku polskim i bułgarskim jest do siebie podobna, w jakim stopniu się różni, a także pozwoliła zaobserwować, skąd biorą się różnice i co miało na nie wpływ.

Językiem opisu pracy jest język polski. Cytaty w języku bułgarskim zostały przetłumaczone na język polski.

Materiał leksykalny analizowany w pracy wyekscerpowano przede wszystkim z czterech podstawowych źródeł (dwóch w języku polskim oraz dwóch w języku bułgarskim), które są tłumaczeniem angielskiej wersji normy terminologicznej. Norma nie była przeanalizowana całościowo, ograniczono się do wybranych przykładów ilustrujących wyraźne zmiany w badanym obszarze leksykalnym. Pozostałymi źródłami były słowniki (terminologiczne, żargonizmów, neologizmów), czasopisma branżowe oraz strony internetowe. Za termin uznawany był wyraz należący do języka turystyki, który został zdefiniowany w normie terminologicznej. Dzięki temu możliwe było badanie wyrazów ekwiwalentnych w obydwu językach, zdefiniowanych za pomocą identycznych definicji legislacyjnych. W badaniu to właśnie definicje, które zapewniły, że analizowane były wyrazy ekwiwalentne, pełniły rolę bazy porównawczej, tzw. *tertium comparationis*, niezbędnej w badaniach konfrontatywnych.

Rozprawa składa się ze wstępu, 5 rozdziałów, zakończenia, bibliografii, streszczeń w języku polskim, angielskim i bułgarskim, a także z indeksu analizowanych jednostek leksykalnych użytych w pracy. We wstępie przedstawiono przedmiot i cele badań, materiał źródłowy i kryteria jego wyboru, a także metodę badawczą.

W rozdziale pierwszym zaprezentowano podstawowe informacje dotyczące teoretycznej bazy badawczej, tj. języków specjalistycznych, leksyki specjalistycznej, terminu i terminologii oraz nieoficjalnej (potocznej) leksyki specjalistycznej, w skład której wchodzi profesjonalizmy i żargonizmy.

Rozdział drugi prezentuje analizę podstawowego pojęcia *turystyka/ mypuzьm* oraz jego podrzędnych pojęć. Analiza wykazała, że większość terminów pochodzi od rdzenia dawnych zapożyczeń będących wtórnymi derywatami wywodzącymi się z łaciny lub greki. W niektórych przypadkach widoczny był także wpływ języka angielskiego.

Rozdział trzeci, który jest najbardziej obszerny, przedstawia pojęcia związane z polem tematycznym 'baza noclegowa'. Został on podzielony na kilka podrozdziałów, w których kolejno były analizowane pojęcia związane z nazwami *hoteli*, nazwami *pokojów hotelowych*, nazwami *taryf hotelowych*, nazwami *wyżywienia w hotelu* oraz nazwami *innych obiektów hotelowych*. Analiza wykazała, że nazewnictwo tego omawianego pola semantycznego jest bardzo bogate. Obok leksyki terminologicznej nierzadko w ramach tego samego pojęcia równolegle używane były wyrazy stanowiące profesjonalizmy, żargonizmy lub wyrazy przynależące do leksyki ogólnej.

W rozdziale czwartym zostało zbadane pole tematyczne 'subiekty', w którym znalazły się pojęcia związane ze świadczeniobiorcami oraz z osobami świadczącymi usługi turystyczne. W pierwszej grupie przeważała leksyka potoczna, natomiast w drugiej znalazło się więcej terminów. W porównaniu do innych pojęć, zarówno w języku polskim, jak i bułgarskim, terminy w tej części były najbardziej rozbudowane (nawet do pięciu wyrazów) i często składały się z przymiotnika *mypucmuecku/turystyczny* ściśle określającego branżę, do której terminy należą.

W piątym rozdziale przeanalizowano nazwy należące do pola tematycznego 'usługi turystyczne' wraz z pojęciami dotyczącymi nazw *rezerwacji*, nazw *dokumentów podróży*, nazw *impresz turystycznych*, nazw *rodzajów wycieczek*, nazw *bagażu* oraz nazw *umów i dodatkowych usług turystycznych*. Badane jednostki okazały się przede wszystkim terminami zaczerpniętymi z oficjalnej dokumentacji turystycznej (niewielka liczba leksyki potocznej i ogólnej).

Na podstawie analizy stwierdzono, że leksyka turystyczna w języku polskim i bułgarskim wciąż ulega procesowi rozwojowemu. Zauważono, że ze względu na budowę badane jednostki językowe okazały się jednoczłonowe lub wieloczłonowe ze znaczną przewagą jednostek wieloczłonowych. W obu językach widoczna jest tendencja do *nacjonalizacji* terminologii w przypadku wyrazów wieloczłonowych, natomiast wśród jednostek jednoczłonowych zauważalna była odwrotna tendencja – do *internacjonalizacji*.

Pod względem sposobu nominacji terminy jednoczłonowe zazwyczaj powstają za pomocą zapożyczenia. Inny obraz rysował się wśród jednostek wieloczłonowych, gdzie w większości przypadków obserwowano tłumaczenie.

W niektórych nazwach (nieterminologicznych) występowała *uniwerbizacja*. Podczas analizy zaobserwowano również występowanie zjawiska *ekwonimii*. Duża część terminologii turystycznej uległa *terminologizacji*, gdyż wiele terminów stało się częścią leksyki powszechnej. W przypadku niektórych leksemów stanowiących synonimy terminów zauważalna była tendencja do *abrewiacji*. W obu językach w obrębie leksyki turystycznej występowała także leksyka nieoficjalna (żargonizmy i profesjonalizmy).

Marta Gajewska
04.07.2024r.